

Schilder van onzekerheden

Van Althuis zoekt verfvelden vol kleur en licht

Trouw 31-1-1989

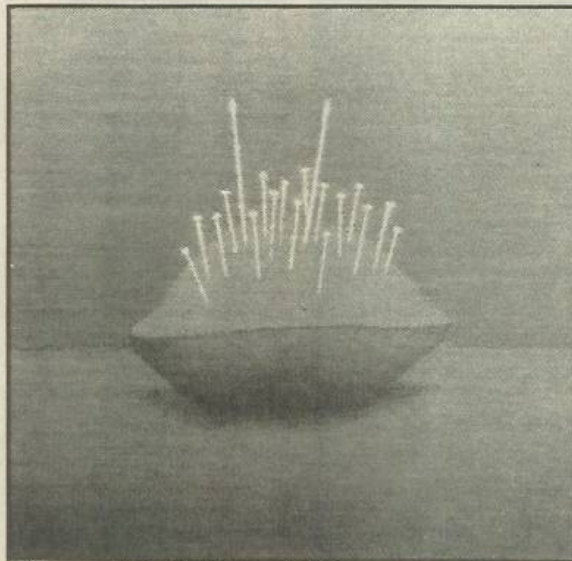
door Peter Karstkarel

HARLINGEN – Met nieuw werk dat onverwachte ontwikkelingen laat zien viert Willem van Althuis zijn derde lustrum bij Thom Mercuurs twee jaar oude galerie in Harlingen.

Het brengt de eerste expositie van de schilder in herinnering die Mercurius vijftien jaar geleden organiseerde in museum 't Coopmanshuis in Franeker, waar hij toen nog de leiding had. In de tussenliggende periode blijkt Van Althuis na een gestage ontwikkeling op zijn oude uitgangspunten te zijn teruggekomen. Het associatieve, ooit een belangrijke kenmerk in zijn werk, maar stilaan verloren gegaan, is weer volop aanwezig.

De tentoonstelling van 15 jaar geleden werd als een opmerkelijke ontdekking ontvangen. Ze was zo succesvol dat er twee jaar later een omvangrijker overzicht werd samengesteld dat toen ook door het Stedelijk Museum in Amsterdam werd overgenomen. De autodidact raakte toen erkend als een van de eigenzinnige, niet in stijlen of trends passende grote eigentijdse meesters. En met de oudijzerkoopman Jopie Huisman ging deze straatmaker tot de merkwaardige Friese kunsthelden horen aan wie zelfs televisieprogramma's werden gewijd, al had de kunst van beide totaal andere potenties.

Willem van Althuis, die in zijn jonge jaren veeverzorger in de Verenigde

Willem van Althuis: 'Speldekussen', 1987.

FOTO PITER DOELE

Staten was, daarna los werkman totdat hij in 1956 als straatmaker in Heerenveen ging werken, begon pas te schilderen toen hij al bijna veertig jaar oud was. Hij bereikte, na jaren van pogen om iets uit te vinden dat helemaal van hemzelf was, een schilderwijze die zo broos en tegelijkertijd absoluut leek dat de resultaten velen verbaasden. Uit een proces dat zich voltrok in

onzekerheden en twijfels kwam hij tot momenten waarin hij kleur- en lichteffecten ving. Daarbij deed het er nauwelijks toe of hij een zuurkoolpakhuis, een rijtje huizen, een brug of een stationsgebouw als associatieve thema's koos of er abstracte vertalingen van kleur- en lichtbanen of -velden van maakte. Hij stelde zelfs paren samen waarin beide visies naast elkaar staan.

Contrast

Er volgden grotere doeken waarop blauwe of grijze kleurvelden een beweging maken naar een horizontale of twee diagonale lichtbanen of juist naar die banen verdonkeren. De grijzen waren niet samengesteld uit wit en zwart, maar uit een veelheid aan kleuren met soms vreemd contrasterende onderschilderingen, die het oplichtend effect versterkten. De doeken met de horizontale banen riepen associaties op met heilige, mistige landschappen waarin de diepte zich verloor in ontelbare verfijnde vermengingen van kleur. In dit werk was eigenlijk niets voor onze zintuigen grijpbaar.

Willem van Althuis zal niets inbrengen tegen het feit dat zijn werk geassocieerd kan worden met heilige landschappen of mistige zeegezichten. Maar zijn doeken vindt hij zelf concrete verfvelden, waarin beweend licht en kleur verwerkt is.

om tot een niet benoembare sfeer of stemming te komen. „Ik wil niet het idee schilderen, maar wel m'n middelen proberen te vinden in dienst van de beeldende taal,” schreef Van Althuis me eens. Hij vond dat schilderen een ernstig spel was, waarbij hij „de hinderpaaltjes van het figuratieve en het oppervlakkige van het abstracte schilderij” tegenkwam.

Toen Van Althuis een jaar of wat geleden zwaardere kleuren ging gebruiken in gelijkgestemde composities, was dat al een hele overgang. Met gloeiend rode velden, soms voorzien van een contrasterende oplichtende baan kleur nam hij afstand van de dan gebruikelijke associaties. Het werk dwong de kijker de resultaten van het schilderproces, de ritmische kleurtoetsen en de concrete velden kleur en licht te verkennen. Vierde Van Althuis er zijn overwinning mee, de overwinning op de materie verf?

Het blijkt nu dat deze apotheose van kleur noodzakelijkerwijs een bezinning tot iets nieuws heeft ingeluid. Betekende de kleurversterking nog een verschuiving in de accentuering van de beeldtaal, nu is de wijze van vertellen veranderd. Er zijn ovals van verlopende kleur binnen een kader, er zijn vellen kleurig papier waar vouwen en scheuren in zitten. Daarmee is het associatieve thema terug in het werk. Het schilderproces is hetzelfde gebleven en ook het spel met licht en kleur. Dat zijn ingrediënten die ook altijd zullen blijven, omdat ze eigen zijn aan Van Althuis.

In wezen is de thematische verschuiving, waarvan de twee grote schilden van kleur de hoogtepunten zijn, heel gering. Maar de nieuwe resultaten lijken op het eerste gezicht metamorfoses te zijn.

Stellige uitdrukkingen

Niets is zeker bij Van Althuis. De schilderijen komen over als uitdrukkingen van een duidelijke visie, maar de kunstenaar omringt ze zelf met grote voorzichtigheid. Hij zegt steeds weer naar vorm, formaat, kleur en licht te moeten zoeken. Hij relateert zo'n nieuwe serie weer, door in dezelfde periode een klein schilderijtje te maken met een bol speldekussentje, een werkje dat zich geheel voegt in de reeks schilderijen uit de vroege jaren zeventig.

Tot 20/2 bij Galerie Thom Mercurius, Noorderhaven 101 te Harlingen, za, zo van 10 tot 16 uur.